

نقش بانوان در پیشرفت فرهنگی جامعه اسلامی

این حقیقت غیر قابل انکار است که پیشرفت فرهنگی مسلمانان ملت‌های جهان را حیران ساخته بود و بانوان نیز در آن شریک و سهیم بودند. هیچ شعبه‌ای از زندگی اجتماعی نبود که در آن زنان مسلمان دوشادوش مردان سهم سرشاری نبرده باشند.

برجسته‌ترین این بانوان حضرت خدیجه بود که در ایمان آوردن به رسالت رسول اکرم از مردان نیز گوی سبقت ربود و همیشه یار و یاور آنحضرت بود. دختر گرامی حضرت فاطمه نیز از بانوان بزرگ اسلام محسوب می‌شود. ام‌المؤمنین حضرت عائشه بزرگترین مفسر و محدث زمان خود بود و مفسران و محدثان را تربیت می‌کرد. حضرت زینب دختر شیردل شیر خدا علی کرم الله وجهه - با شعله‌نوايي خود در دربار دمشق همه را به لرزه در آورده بود.

از کارهای بزرگی که ملکه زبیده، همسر خلیفه هارون الرشید، در زمینه رفاه و آسایش مردم انجام داد، همه آگاه‌اند. مقام ارجمندی که حضرت رابعه بصریه در جهان تصوف دارد، همیشه برای مردان نیز باعث رشک بوده است. نام رابعه قزداری در شعر فارسی از اهمیت فوق‌العاده برخوردار است.

در میان بانوان شبه قاره مقام ممتاز سلطانه رضیه برای بانوان سراسر جهان اسلامی باعث افتخار است. او نخستین ملکه مسلمان بود. همچنین سلطانه چاند بی بی در ردیف بانوان رزمنده جهان، در تاریخ نظامی همتائی نداشت. گلبدن بیگم، دختر ظهیر الدین بابر نخستین و شاید آخرین مورخ زن در جهان فارسی بوده است. اثر بیما نندش "همایون نامه" نام دارد. ملکه نور جهان همسر ایرانی شاهنشاه جهانگیر بود. او در بدیهه گویی و نقد شعر در عصر خود نظیری نداشت. در رسوم و آداب و لوازم آرایش اختراعات زیادی کرده بود. ارجمند بانو همسر شاه جهان به لقب "ملکه ممتاز محل" معروف بود. شاه جهان "تاج محل" را به یاد او بنا کرد که واقعاً زیبا ترین بنای تاریخی دنیا است.

بزرگترین دختر شاه جهان نیز خانمی دانشور، سخنور و نویسنده بود. به تصوف و صوفیه خیلی علاقه مند بود. کتابی در شرح احوال مشائخ چشت به نام "مونس الارواح" به سلیک نگارش در آورد.

زیب النساء بیگم دختر اورنگ زیب عالمگیر از بانوان دانشمند بود. در علوم دینی تبحر داشت. در شعر و خوشنویسی و نقاشی ید طولایی داشت و از اهل دانش و هنر قدر دانی می نمود.

مُنْتَهی بانوان با فرهنگ مسلمان در پیشرفت فرهنگ در خشان اسلامی سعی بلیغ نمودند و عقب تراز مردان نماندند. دختران و بانوان مسلمان باید راه آنها را ادامه بدهند و در پیشرفت علم و دانش و فرهنگ نقش مهمی ایفا کنند.

(پروفسور دکتر خالدہ آفتاب)

فرہنگ

نقش	:	کردار۔
بانوان	:	(بانو کی جمع) خواتین۔
پیشرفت	:	(پیش + رفت) فروغ، ترقی۔
فرہنگی	:	ثقافتی۔
جامعہ	:	معاشرہ
سہیم	:	(سہم: حصہ) حصہ دار، شریک۔
اجتماعی	:	معاشرتی۔
دوشادوش	:	شانہ بہ شانہ۔
برجستہ ترین	:	نمایاں ترین
گلی	:	گیند۔
گلی سبقت رہود:	:	پہل کر گئیں، بازی لے گئیں۔
زمینہ	:	میدان، شعبہ۔
رزمندہ	:	(رزم + ندہ) جنگجو، مجاہد۔
ہمتا	:	برابر، شریک، نظیر۔
بیمانند	:	(بی + مانند) بے مثال۔
نقد شعر	:	شاعری کی تنقید۔
لوازم	:	سازوسامان۔
اختراعات	:	(اختراع کی جمع) ایجادات۔
تبحر	:	کمال، کامل مہارت۔
نقاشی	:	مُصَوِّرِی۔
منتہی	:	مختصر یہ کہ۔

تمرین

- ۱- برجسته ترین بانوی مسلمان کہ بود؟
- ۲- علت شهرت رابعہ بصریہ چیست؟
- ۳- ”ہمایون نامہ“ و ”مونس الارواح“ اثر کیست؟
- ۴- چاند بی بی در تاریخ شبہ قارہ چرا معروف است۔
- ۵- تاج محل بہ یاد کہ بنا شدہ است؟
- ۶- مندرجہ ذیل افعال کی گردانیں ترجمے سمیت لکھیے:
تربیت می کرد۔ بنا کرد۔ ساختہ بود۔ ادامہ بدہند۔ عقب نہاند۔
- ۷- مندرجہ ذیل مرکبات میں سے مرکب اضافی اور مرکب توصیفی الگ الگ کیجیے:
ملتہای جہان۔ دختر گرامی۔ بنای تاریخی۔ بانوان بافرہنگ پیشرفت علم۔
- ۸- مندرجہ ذیل الفاظ کو جملوں میں استعمال کیجیے:
پیشرفت۔ جامعہ۔ نویسندہ۔ ہمسر۔ نقاشی۔